

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

2. Quotuplex mortale, & quomodo differat à veniali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Additur in definitione, quinta pars, *privans peccantem gratia Dei*. Homo sic per peccatum mortale priuatur gratia Dei; ex amico enim fit inimicus, & cum inimicus est, fit inimicior. Et iste est vnus effectus peccati mortalis, qui dicitur macula. Pukhritudo enim animæ est gratia Dei, qua remota, manet anima deformis.

Alter defectus in in sexta parte descriptionis, *Aeterna morti ad iudicans*. Per mortale enim deputatur homo pœne inferni, quæ perpetua est, quam subibit, nisi ante mortem pœnitentiã peccati egerit.

Huiusmodi autem pœna peccati, duplex est.

Altera consistit in priuatione diuinæ visionis: nam damnatus numquam Deo fruatur: & dicitur hæc pœna damni.

Altera consistit in eo, quod igne torquetur perpetuo: & dicitur pœna sensus. Infligitur autem hæc duplex pœna propter duo, quæ in mortali peccato sunt. Est enim auersio à Deo; cum enim homo mortaliter peccat, à Deo se auertit, dum eius negligit præceptum, & ob hoc ei infligitur pœna damni. Est etiam conuersio ad creaturam: qui enim peccat, in aliqua creatura sibi complacet; ob hoc punitur pœna sensus à creatura ipsa, puta, ab igne. Hæc vtraque pœna dicitur mors animæ, à qua peccatum dicitur mortale, quia talis mortis est causa.

Quotuplex mortale, & quomodo differat à veniali.

CAPVT II.

Peccatum mortale duplex est: vnum, quod dicitur absolute mortale: alterum, quod dicitur mortale tantum ex genere. Mortale absolute, & complete illud est, quod definitum est in cap. antecedenti. Id verò est mortale tantum ex genere, quod ex se inductiuum est mortis æternæ, & priuatiuum gratiæ, tamen aliquo antecedente impeditur, ne talem inducat effectum: verbi gratia, est aliquod opus contra aliquod præceptum Dei, hoc mortale est; & si perfectum est, vt consequatur effectum, est mortale absolute: si verò impeditur quò minus talem obtineat effectum, est mortale tantum ex genere.

Impeditur autem peccatum, quo minus sit absolute mortale, dupliciter.

¶ Vno modo ob leuitatē materiæ; vt furari, mortale est contra Dei præceptum; tamen furari quatinus, non est mortale, nec priuat hominem gratia: quamuis non semper leuias materiæ excuset.

Altero modo, ob defectum libertatis, quia homo non erat omninò sui compos; vt, cum quis repentina ira mortem alicui vult infligere, potest esse tam subitus motus, vt non sit omnimodè libertas, & tunc non est mortale perfectum, sed ex genere suo. Actu verò computatur inter leuia peccata, quæ dicuntur venialia. Dices, in quo differt peccatum mortale à veniali? Dico, & nota, pro intelligentia, quòd recedere ab aliquo præcepto contingit multipliciter.

Vno modo, quando homo non agit, quod præceptum est, seu, quod regula diuina agere præcipit.

Altero modo, quando agit contrarium omninò eius, quòd regula exigit; vt, qui occidit, furatur, cum Dominus non occidendum, non furandum præcipiat.

Tertio modo, quando, licet nil agat contra regulam, nec prætermittat id, quod exigit regula, facit tamen aliquid, quod non est secundum finem regulæ; finis enim regulæ Deus est, & beatitudo nostra: in hoc enim ordinantur, & ad hoc nos dirigunt præcepta omnia. Recedit autem homo, cum facit aliquid, quod non est contra præceptum, tamen non est ordinabile in Deum, & hoc dicitur præter regulam, vt verbum otiosum, mendacium iocosum, & alia huiusmodi. Quicquid ergo est contra regulam modo primo, & secundo, est mortale ex genere suo absolute: tertio verò modo dicitur veniale, quod, quia gratia nō priuat, nec æternæ morti adiudicat, facile consequitur veniam, & dicitur veniale.

Mortalia solent diuidi communiter in septem, quæ vulgò mortalia vocantur, includunturque in ista dictione, *Satigra* a nomine, cuiusque peccati sumpta prima litera: V. g. S. per quæ denotatur superbia, & sic de singulis, auaritia, luxuria, ira, gula, inuidia, accidia. Vbi nota, quòd plura multò sunt vitia. Hæc tamen, quia multa ex his oriuntur, ob id separantur ab alijs in hoc numero præscripto, vt habet S. Thom. 2. 2. q. 162. art. 8. Aduerte etiam, quòd ista non bene dicuntur mortalia, sed capitalia, vt habet S. Thom. & Greg. 31. moralium: non enim omnia eiusmodi sunt mortalia, nec ex genere; poterunt tamen dici

diei mortalia, quia radices sunt multorum mortalium. Et cum de singulis sit agendum, de superbia agendum est primo loco.

Quid sit superbia.

CAPVT III.

Superbia sic videtur posse deferri. Est appetitus celsitudinis *peruere, voluntarius*. Tria prima verba sumuntur ex Augusti. 14. l. b. de ciuitate, c. 13. Vltimum additur à nobis, gratia maioris explanationis.

Dicitur primo loco, *Appetitus*. Superbia enim non consistit in cognitione, sed in appetitu, & volitione: est enim velle quoddam.

Additur secundum verbum, *Celsitudinis*, seu excellentiæ. Velle celsitudinem, & velle esse supra id, quod est: hoc enim superbire est, cum vult homo esse maior eo, quod est. Dico id fieri tripliciter, aut in sua cogitatione, & iudicio, cum vult suo intellectu reputare se supra id, quod verè in se est.

Secundò, in aliorum iudicio, cum vult reputari maior quam sit.

Tertiò, in opere, cum vult id facere, quod superat id, quod verè est, quamuis non se iudicet maiorem, sed tantum sit inconsideratio, qua non aduertit, quantum sit, & quantum possit. Hoc ergo modo superbus appetit celsitudinem.

Additur tertium verbum, *peruere*, id est, inordinatè, & contra rationem: non enim velle hominem celsitudinem semper est superbia: quando enim id sit secundum rationem, putat, quando, & quomodo, & sine quibus oportet, virtus est magnanimitatis; vt, qui aggreditur magna, debito fine, & circumstantijs, non superbus, sed magnanimus dicitur. Superbia verò est velle esse super id, quod est, contra rationis regulam: superbus enim per se finem constituit in ipsa propria excellentia.

Additur vltimum verbum, *voluntarius*, ad significandum, quod debet hic esse appetitus voluntatis: nam superbia est in voluntate, non in parte sensitua. Et rursus debet esse voluntatis actus liber, & qui in nostra sit potestate, ad exclu-

den-